

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom

za celo leto 3 gld. — kr.

„ pol leta 1 „ 60 „

„ četrt leta — „ 80 „

Naročnina se pošilja
opravištvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Kaj pomeni razsajanje dijakov v Gradcu?

Nič veselega, ampak za katoliško Avstrijo mnogo žalostnega. Kajti, če se na visokih šolah učeča mladina kaže tako surova, brezverna in neavstrijska, kakor pretečene dni v Gradcu, potem se je za našo prihodnost resnobno bati. Tako popačena mladost bo nam težko kedaj dala pridnih uradnikov, oficirjev in sploh avstrijskih domorodcev. Toda nagledimo si naj prvlje, kar se je zgodilo.

Pred nekolikimi tedni je prišel v Gradec na svojo posestvo španski princ Alfonzo s svojo ženo Marijo Blanko. Alfonzo je brat španskega pravega kralja Karla VII., ki se sedaj vojskuje za svojo kraljestvo. Marija Blanka pa je sestra žene nadvojvode Karola Ludvika, brata našega cesarja. Tedaj je Alfonzo svak nadvojvode in pa sorodnik in gost svitlega cesarja.

Don Alfonzo in njegova žena sta pobožna Katoličana. Vsaki dan sta se peljala k sv. meši v stolni cerkvi. Ko sta se 27. aprila ob 10. uri zopet mudila v cerkvi, udere za njima druhal nesramnih žensk pa laških dijakov. Nesramno nju začnejo na svetem mestu psovati, suvati in zbijati. Sedaj stopita iz cerkve. Ali tukaj nju sprejmejo nemški dijaki s strahovitim kričanjem: na tla s tolovaji, proč s požigaleci! Niso nju pustili do kočije. Kočijaša so na tla potegnili, konje pa za brzde držali. Policije ni bilo videti nikder, kakor da bi se bilo vse poprej pogovorilo. Cele $\frac{3}{4}$ ure je ovo zaničevanje cesarjevih sorodnikov in gostov trpelo in sicer komaj 50 stopinj od c. k. namestnije, prav za prav pod oknom c. k. namestnika. Naposled pride nekoliko policistov in odpre pot skozi rogovileže. Na večer pa je više 300 dijakov in več 1000 postopačev, tudi c. k. profesorji so bili zraven, šlo pred stanovanje don Alfonzevo. Tukaj so strahovito kričali in razsajali. Celó v hišo bi bili udrli, ako njim nebi policisti tega srečno zabranili. Nekoliko dijakov so morali zapreti.

Don Alfonzo pa ni bil voljen zavolj dijakov pogrešati sv. meše. Zato se poda drugi dan zopet ob 10. uri v stolno cerkvo. Ali dijaki so bili zopet zbrani. Nekateri so Alfonza v cerkvi s palicami in pestmi napadali. Izstopivši s svojo ženo iz cerkve se ni hotel iz mesta ganiti, dokler niso vojaki z nataknenimi bajoneti in oddelek husarjev ves prostor pobrisali nesramnih rogoviležev. Tudi na večer so morali vojaki varovati poslopje, kder njih je bilo 52 ranjenih. Dijaki in njihovi pomagači so namreč kamenje metali na vojake.

Tako daleč je tedaj prišlo pri nas, da se liberalne druhali še vojakom komaj umaknejo in celo ude cesarske rodbine napadajo! To je moralo svitlega cesarja hudo žaliti, kedar se njim je telegrafiralo v Dalmacijo!

Kaj pa tedaj ono nesramno razsajanje dijakov pomeni? To nam bode razvidno, če pomislimo, kdo ga je zakrivil. Dijaki si kaj takega niso sami domislili. Bili so nahujskani in našuntani od pruskih prijateljev med nami, od frajmaurerjev, liberalnih profesorjev in poslancev in novin. To dodaja celo uradni list „Gratzer-Zeitung.“ Pruski Bismark preganja sv. Cerkvo in vse njene zagovornike. Med temi je kralj Karl VII. naj prvi, ki bode sv. Očetu gotovo pomagal, brž ko se polasti cele Španije. Zato mu Bismark nasprotuje, kder le zamore. Njegovega brata Alfonza je v naših večjidel od Prusov podmitanih liberalnih novinah dal hudo zasramovati kot tolovaja in požigalca. To vse so dijaki brali dan za dnevom. Na skrivnem so hujskali brezštevilni prusaki med nami. Celó v deželno zbornico se je predrznilo pokazati se brezsravno prusačenje. Baron Rast, iz nemškega „rajha“ doma in sam judovske krvi prišlec in naselnik med nami, je hotel c. k. namestnika drzno prašati: ali nebi vlada voljna bila, don Alfonza iz Gradca izgnati. Nemškutarske Sl. Bistričane in Sl. Gračane je sedaj lahko sram, da so takega poslanca pobrali! Deželni glavar ni dovolil prašanje staviti. Drugi dan pa so dijaki začeli razsajati.

Dijaki bili so tedaj nahujskani in sicer od pruskih prijateljev, od sovražnikov sv. katoliške Cerkve in naše cesarske rodbine. To je žalosten pomen dijaškega razsajanja v Gradcu. Ono kaže, da se nam učeča mladež čedalje bolj v pruski tabor, na prusko stran vabi in zapeljuje. Drugič, da se čedalje bolj sovražna kaže sv. katoliški Cerkvi. Tretjič, da se pri njej čedalje bolj zgublja spoštovanje do cesarske rodbine, in da se njej avstrijska zavest duši in mori. In če se v tej reči vse pusti, kakor sedanjó liberalno ministerstvo ravna in gospodari, kako bo pri nas v 10—20 letih, ko bodo ti zapeljani mladenči morebiti visoki uradniki, oficirji? itd. Poslednji čas je, da se temu v okom prihajati začne.

Cerkvene zadeve.

Zakrament sv. firme bodo naš milostljivi knez in škof delili: v Tinji 24. avgusta; v Št. Venčeselnu 25. avgusta; na Prihovi 26. avgusta; v Čadramu 27. avgusta; v Zrečah 28. avgusta; v Konjicah 29. avgusta; v Špitaliču 30. avgusta; v Ločah 31. avgusta; v Makolah 1. septembra in v Najšpergu 2. septembra.

B. Vprašanje do odbora družbe duhovnikov Lavantinske škofije. Pri ustanovanju družbe duh. Lav. škofije je bilo sklenjeno, da se mesto gotovine bodo sprejemale tudi delnice banke „Slovenije“ in sicer pod to pogodbo, da vsa doplačila zadevajo lastnika delnic, t. j. njega, na ktereга ime se delnica glasi.

Vzeme li družba doplačane delnice zopet nazaj ali ne?

Zvonar Samasa mlajši v Ljubljani je postal hud liberallec, nemškutar in nasprotnik slovenskega ljudstva. Zato pa mu nobena slovenska fara neče več dati dela in zaslužka. Ker nima dela, zato namerjava večidel delavcev izpustiti in zvonarno zapreti. To si naj naši nemškutarski trgovci, obrtniki, krčmarji, mesarji in kramarji zapišejo za ušesa. Slovenci bodemo, če le mogoče, zopet le pri Slovencih kupovali. Roka roko umije. —

Procesija na sv. Višarje gre v soboto 15. maja iz Gradca, pride 16. maja v Lankovice, 17. maja v Velkovec, 18. maja čez Celovec v Marija-Rajn, 19. maja v Loče in 20. maja na sv. Višarje. Poidoč se bodo cerkve za sveto leto odmenjene obiskovale in svetoletne molitve opravljale. V soboto 22. maja se romarji vračajo na železnico v Belaku in se peljajo domu.

Sv. Mohorja in Fortunata, učenca sv. evangelista Marka, častimo Slovenci v naši lavantinski škofiji na 5 mestih. 1. v farni cerkvi v Gornj. Gradu, 2. v podružnici v Šoštajnu, 3. v podruž-

nici Vranske farne cerkve v Stopniku, 4. na stari sv. gori v Podsredi in 5. v podružnici v Šetalah.

Katekizem za sv. leto je že učakal 5. natis, ki bo tudi skoro razprodan. Okoli 6000 iztisov slovenskih se je spečalo. Nemških se je razprodalo 1000 iztisov.

Moliti za škofa je na Pruskem prepovedano. Ker je Münsterski škof zavolj sv. vere v ječo zaprt, zato je njegov začasni nadomestnik ukazal po sv. meši moliti 1 očenaš in češčena si Marija. Ali Prus tega ne trpi, ter je moliti prepovedal.

2 franciskana so Prusi zapreti dali, ker sta po stari navadi nekemu sosednemu fajmoštru šla pomagat god farnega patrona obhajati! No, to je čudna svoboda!

Gospodarske stvari.

Koliko škode delajo vrtni ali poljski polži?

Neki naravoslovec je hotel škodo, katero imenovani polži na mladih vrtnih in poljskih sadežih delajo, bolj natanko poizvedeti in določiti. V ta namen je vzel 12 vrtnih ali poljskih polžev, tako imenovanih slinovcev in jih je opazoval. Kaj mislite, kaj je našel? Našel je, da je vsaki polž v 24 urah poprek 14 santigramov, t. j. 1½ santigrama več, kakor sam na sebi tehta, (12½ santigramov), požrl. To je strahovita požrešnost! Mislite le, ko bi vol, ki 10 centov vaga v jednom dnevu 11½ centa krme potreboval, kam bi prišli? Iz tega je pač razvidno, kako neizmerno škodo ti požeruhi od spomladi do pozne jeseni delajo. Pa ne le da so polži strahovito požrešni, tudi množijo se tako silno, kakor malokteri drugi mrčes. Navadno se računi, da polž v večkratnih tedenskih obrokih med letom 400 jaje položi, tako, da se polži, katerih je bilo na njivi prej le 1000, v jednem letu na 500 milijonov zaredijo. In če dalje še premislimo, da se polži najrajši mehkih korenin raznih rastlin lotijo in da morajo vsled tega rastline poginiti, tako se nam njihova škodljivost še le v pravi luči pokaže. Praša se tedaj kako je tem požrešnim škodljivcem v okom priti. Pobiranje je gabno in tudi le malo izda. Tu moramo živalice na pomoč poklicati in sicer so zopet ptice naše najboljše pomočnice. Na prvem mestu zaslужijo race vse priporočbe. Prvikrat seveda jih mora človek sam na polževe grede ali njive zagnati, da zvejo, kje je kaj sladčice za nje. Drugo in vse slednje krati pa že komaj čakajo, da se iz hleva izpustijo, da letijo na dotično mesto se polžev past. Tako je v kratkih dneh greda, vrt, njiva polžev otrebljena. Dokler je še kaj polžev se tudi ni bati, da bi se race sočivja ali sadežev lotile, tedaj se brez skrbi na grede pustijo. Tudi

deževne gliste jim dobro diše in jih marljivo pobirajo. Pa tudi kosi, škorci, drozgi in še druge take sorodne ptice so marljive pobiravke škodljivih polžev. Toraj ne preganjajmo teh ljubih pevek in dobrotnic.

Mleko in puter.

Nekatere gospodinje pravijo, da je zavolj smetene boljše, če se mleko naliva v visoke in globoke lonce ali piskre, kakor pa če se vzamejo plitve, ploščnate skledice. Temu pa ugovarja neka jako zvedena gospodinja v novinah, ki se njim pravi: steir. Landbote. Pravi: jaz nečem za mleko imeti visokih loncev. Ljubše so mi plitve skledice. Iz njih se smetena lahko in hitro pospravi. Čeravno več prostora zaslonijo, se pa zato lepše snažiti dajo. Tudi ni resnično, da bi se v plitvi posodi narejalo manj smetene. Navadno se računi, da 10—11 bokalov ali virtelnov mleka daja 1 funt putra. Jaz imam same ploščnate skledice, pa dobivam od 8 bokalov mleka 1 funt putra.

Večidel puščajo gospodinje smeteno tako dolgo na mleku ležati, da se skisa. Mislijo, da kislja smetena daja več putra, kakor pa sladka. Jaz tega ne verujem. Jemljem smeteno iz nad sirotke po letu v 18—20 urah, po zimi pa v 24—30 urah. Tako dobim več in bolj okusnega putra. Kislja smetena je preveč v odena.

Puter delam v okroglastih metilnicah, ki so iz pleha narejene, ter imajo votel plehnat metilnik, zgoraj s zaklopnim pokrivalcem. Metenje dveh bokalov smetene je v $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ ure končano. Toplota se zamore smeteni povišati, ali znižati, če se metilnica postavi v več ali menj toplo vodo.

Dobljeni puter se potem s plehnato žlico v hladni vodi lepo premesi. Tako se dobi prav sladkega in jako okusnega putra. Ako ga hočemo na dalje časa hraniti, ga je treba v dobro nalošeno posodo vtlačiti. Da mu zrak ne škodi, je dobro če se zavije v snažno rutico, ki je bila v malo osoleno vodo namočena. Samo po sebi pa se u-meva, da je pri mlekarstvu treba lepe snage. Posoda se ne sme postavljati po mokrotnih, nesnažnih ali celo smradljivih kotih in kletih.

Gozd in toča.

Kder se gozd nemilo posekava, od ondot izhajajo pogoste toče na sosedne nižave. Tako na primer slovenske Gorice malokedaj toča zadene, ki bi prišla od Pohorja, katero je še po severni strani z gostim gozdom pokrito. Marveč tje se zaganja led prišedša iz goličav pri sv. Duhu, Kapli, posebno pa od Golovca in Švamberga. Sedaj da tukaj knez Lichtenstein svoje širne planine zopet in redno pogozditi. Letos je ukazal 150 glav živine menj na planine gnati, da se mlademu lesu nobena škoda ne dela. To bode po času število toč in neviht pomajšalo. Nasproti pa bodo posestniki na Dravskem polji, v Halozah,

okoli Ptuja itd. imeli več trpeti od toče. Slišati namreč je, da so gozdi na južni strani Pohorja hudo posekani, planine okoli Vitanja, Zreč so skoro gole in sedaj hočejo Boč popolnem oropati njegove gozdne odeje.

Čudno, da se temu nihče ne ustavlja, dokler bi še bil čas!

Sejmovi meseca maja: 12. maja na Planini in v Slov. Gradcu. 13. maja v Teharjih. 15. maja v Podsredi. 18. maja v Ljutomeru, v Središču, v Radgoni, v Mahrenbergu, v Cmureku in v Vojniku. 22. maja v Loki. 25. maja v Rogatcu, v Vitanju. 28. maja pri sv. Trojici.

Dopisi.

Iz Braslovč. (Mesto za zdravnika. — slovenska zavest). Ni še dolgo časa minilo, ko smo pri nas imeli dva zdravnika stalna, ki sta pa vže oba kot starčeka umrla; slednji g. Jan še le pretekli mesenc.

Ali brez zdravnikov ne moremo biti. Moramo njih daleč okoli iskati v potrebi, ker v bližni okolici, v petih županijah nobenega ni. Zatorej bi želeti bilo, da bi ktereга praktičnega in izobraženega zdravnika v naš prijazni trg dobili. Vljudno vabimo, ako je katerimu volja k nam priti in to službo nastopiti. Bilo bi njemu in občinstvu jako na korist.

Ako se nekoliko v pretekli čas ozremo, moramo zadovoljni biti, kar narodno zavest zadeva. Vedno večje število slovenskih časopisov k nam dohaja, v prijazno našo savinsko dolino. Hvala Bogu, vsi so konservativni. Tako na primer samo „Sl. Gosp.“ dobiva naša županija čez 10 iztisov; potem nam dohaja „Slovenec“, „Danica“, šaljivi „Brenčelj“, tako tudi oba lepoznanška lista „Besednik“, „Zora“, lažliberalnega ni nobenega, da bi med nami strup neverstva razlival. Pa tudi nečemo liberalnih listov, akoravno se nam obilno ponujajo. „Naj grejo rakom zvižgat, ti malovredni časniki; mi želimo v dobrem napredovati. Tako je prav, le naprej“.

Od sv. Križa pri Ljutomeru. (Poštne neporednosti.) Skozi sv. Križ na murskem polju gre vsaki dan vožna pošta iz Ljutomera v Radgono — in nazaj, ktera pa drugod nič ne sprejema in ne oddaja, kakor le na omenjenima postajališčema. Za sv. Križ in okolico tedaj moramo imeti (za plačo) svojega posla (pismo nosca), kateri nam vsako sredo in soboto prinese iz Ljutomera naša pisma, naznanila, časnike itd. Res redko je to, le dvakrat na teden. Vendar nebi toliko tožili, ako bi naš posel toliko dober bil, da bi izročil nemudoma vsakemu svoje. Ali to se le redko — redko kedaj zgodi. Večkrat namesto da bi prišel s pismi ob 12 uri opoldne, še le pozno na večer prav okrogel primaja do nas; Če ga prašaj: Andraš! imate kaj za mene? Odg.: „vem —

pa ne povem!“ Če znate, da je nekaj, pa bodite tako dobri, da mi izročite! Andraš pak odgovarja: „mam, pa ne dam!“ hajt niks! V gostilnici pa, katere od Ljutomera do sv. Križa gotovo nobene ne preide, si zamore vsak gost izbrati svoje in tudi druge reči, ktere se mu dopadejo, ker mu dober mož za „frakel žganice“ rad na izbiranje predloži. Večkrat se prigodi, da lastnik dobi svoj list, ko ga je že mnogo drugih ljudi prečitalo, še le za več dni ali tednov prav masten, alj pa zelo izostane. Najbolj pogosto se godi to s časniki. itd.

Nek tamkajšni posestnik si je naročil sadna drevesca pri nekem sadjerejcu v Pečuh-u na Ogerskem, ktera so bile v kratkih dnevih v Ormuž poslana. Alj dober pismonosec je imel 8 dni navkazilo v svojem žepku in potem še le lastniku izdal. Kako dolgo so pač zlahтна drevesica zavoljo našega brezskrbnega posla brez življenja na kolodvoru v Ormužu ležati morala, in znabiti se je marsikatero posušilo. — Nek posestnik je dobil od „doktor“ povelje, da naj stroške, ki mu je dolžen, v 8 dnevih plača. Posel mu je izročil plačilni zaukazek še le 9. dan. Posestnik bo zdaj imel večje stroške! — Res bi želeti bilo, če bi si p. n. župani izbrali bolj zanesljivega pismonosca!

Iz Videm. (Pridna gospodinja †) Pretečeno nedeljo smo pokopali Uršo Arnšek, ki je bila skoz in skoz poštena krščanska gospodinja, vsmiljena do vbogih, postrežljiva prijateljem. Imela je neutrudljivo čuječe oko nad svojimi posli, pod njeno streho ni bilo prostora za nikakoršno nepoštenost, zakaj v tej reči je bila ojstra, kakor je dolžnost vsake gospodnje. Ako bi bilo več takih gospodinj, imeli bi vse drugačne, boljše posle, kakor jih sedanjí svet ima. —

Iz Slovenjgradca. (Nenavadni pogreb). Le redkokrat se vidi tak pogreb, kakoršnega smo pretečeni teden tukaj imeli; moža in ženo, ki sta drug za drugim zbolela, in le 14 ur narazen umrla in smo nju ob enem pokopali. Tem znamenitejši pa je bil ta pogreb, ker rajniki bil je tukajšnji c. kr. okrajni komisar g. Komatz sè svojo soprogo. Vzorno je bilo njuno zakonsko življenje, vzorno pa tudi njuno obnašanje v bolezní in zadnji uri. Oba sta ne prisiljena, temuč iz lastnega nagiba dala se o pravem času sè sv. zakramenti prevideti, kar je bilo vsem v lep izgled in spodbujó. —

Pokojni g. Komatz je bil vzor pravega uradnika. Nij še bil dolgo tukaj v službi in se je že bil prikupil vsem, ki so kedaj ž njim občevali; prijazen je bil s vsakim, naj si je bil stanu, ktereга koli, strogo nepristransk, se ni nikdar vtikal v agitacije, alj se potegoval za ktero stranko; poleg tega neumorno deljaven in postrežljiv v svoji službi.

Manjkalo mu je kot rojenemu Nemcu znanje slovenskega jezika, kar je sam najbolj obžaloval; pa se je tudi trudil slovenščine se naučiti, in dasiravno ne popolnem, je vendar z župani slovenski

občeval, in kolikor mogoče tudi na slovenske dopise slovenski odpisoval.

Da je sè svojo soprogo vred splošno veliko spoštovanja užival, svedočil je pogreb, ktereга se je vse mesto pa tudi mnogo kmetov, kteri so ga poznali, udeležilo. Spremilo ga je 8 duhovnikov na pokopališče, kjer oba skupaj, kakor sta bila v življenju združena — tudi v smrti združena, v enem grobu počivata.

Štajerski deželni zbor

menda med vsemi najbolj marljivo zboruje. Do sedaj se je vršilo 12 sej. V 8. je dr. Vošnjak deželni odbor prašal, zakaj ni predložil popravljenega volilnega reda za Štajersko. Odbornik se mu kratko odreže: da ni utegnil. Iz razprave o proračunu poizvemo, da je zatiranje živinske kuge v ptujskem, rogačkem in sl. bistriškem in konjiškem okraju stalo 10.950 fl. Kuga še sedaj razsaja v 1 srenji zagrebačke županije. Zato še se ne more vojaški kordon ob hrvatski meji razpustiti. Za 10 deželnih živinozdravnikov plačujemo 5000 fl. Pri gospodskah se namerjava postaviti takih uradnikov, ki bi gledali na gozde, da se nebi preveč pokončavali, in ki bi pogozdenje goličav pospeševali. Šoli gluhonemih v Gradcu se je potem dovolilo 13.435 fl., živinozdravnici 3811 fl. Za telovadniške zavode 5140 fl. Tukaj poizvemo, da plačuje dežela 315 fl. človeku, kateri Gračane plesati uči. Fond za gruntne rešitve potrebuje letos 1.589.710 fl. — V 10. seji prišla je na vrsto nova prošnja okoliščanov Lipniškega trga, ki bi radi od njega ločeni bili. Prošnja njim je obveljala, potem ko njo je naš slavni Herman izvrstno zagovarjal. V proračunu je se dovolilo deželnemu zavodu bolehavcev v Gradcu 5228 fl. in širotišču 21.000 fl. — V Wildonu zidajo deželno ubožnico, ki ima 18.000 fl. stroškov pa 12.000 dohodkov. Tudi ubožnica, ki se zida v Ptujju ima lastnih dohodkov zadosti, da pokrije stroške namreč 12.500 fl. Takisto velja o ubožnici za Gornj. Štajer v Knittelfeldu. Štajerska hranilnica je namreč za ove blage namene darovala 300.000 fl. — Za naprej se bo skrbelo, da dobi za vsako glavarstvo svojega zdravnika; sedaj njih je bilo premalo, namreč samo 13. Porodnišnici in najdenišnici v Gradcu so odkazali 33.290 fl., norišnici pa 8200. Sedaj je 352 blaznih ljudi v norišnici. Za občno bolenišnico v Gradcu se doplačuje 10.206 fl., za cepljenje koz ali osepnice se potroši 15.000 fl. Šub potepuhov košta 8000 fl. Za odpravljanje ogerskih ciganov in klatežev so nam Madžari dolžni 950 fl., pa ne moremo ničesar izterjati. Za stanovanje žandarmov plačujemo 20.000 fl. Žandari se bodo pomnožili za 60 mož. Za brano moških in ženskih kaznencev v posilni delalnici v Lankovicah se izdaja 15.600 fl. na leto. Za požarno stražo na Gračkem gradu plačuje dežela 8359 fl. To je odveč. Naj si Gračani svoje dimnike varujejo

sami. V 11. seji 23. aprila bile so šolske zadeve na dnevnem redu. A o njih smo spregovorili v poslednjem listu. Glede proračuna naznanjamo svojim bralcem, da nas deželne ceste stanejo 184.274 fl., za popraviljanje Murske struge je odmerjenih 44.600 fl., Savinske struge 5000 in Savine 20.300 fl. Deželni zbor je potem sklenol 300.000 fl. pri vladi na posodo vzeti v pomoč tistim, ki so lani po povednji škode trpeli. Priporočilo se je tudi stavljenje nove železnice iz Dunaja črez Fürstenfeld, Radgono, Ljutomer, Varaždin v Novi; potem iz Knittelfelda črez Sl. Gradec, Konjice v Zaprešič na Hrvatskem.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Kako sovražni da so Lahoni nam Slavjanom, to se je zopet pokazalo pri potovanju svitlega cesarja v Dalmaciji. Ko so namreč pripotovali v Omiž, njih je župan pozdravil hrvatski. Neki strasten in prenapet lahon, (to, kar pri nas nemčur) pa med tem zakriči: „cesarsko veličastvo! ne verujte mu, lažnik je in goljufvec“. Med ljudstvom je nastal velik nemir. Žandarji pa so mahoma prijeli zijaka in ga odpeljali v zapor med gromovitimi: Živijo — klici nazočega ljudstva. V Dobrovniku bili so tudi oficirji ruske vojne ladje: „Bajan“ pri cesarski mizi. Naš cesar so napili zdravico na ruskega cesarja. To se je temu tako dopadlo, da se je, zdravico po telegrafu zvedevši, takoj zahvalil. Sedaj se mudijo cesar v Kotoru, kder njih je črnogorski knez obiskal s sijajnim spremstvom. Tudi iz Turškega prihaja mnogo Kristijanov se njim poklanjat.

Deželni zbori bodo skoro končali zborovanje; Gornj. Avstrijski je že končan. Skoro v vseh zborih so kmetski poslanci zahtevali boljši volilni red; ali liberalne večine tega skoro nikder ne puščajo še niti v razgovor. Moravski slavjanski poslanci so milo pa zopet zastoj tožili, da se ž njihovim denarjem širi ponemčevanje. Nemci namreč, kojih je $\frac{1}{4}$ toliko, kakor Slavjanov, dobijo zopet 1 realko več, Slovjani pa nič, tedaj njih imajo 10, Slavjani pa 2.

Staročeski poslanci so v posebnem pismu razložili, zakaj ne pojdejo v deželni zbor. Ali Nemci ga niso pustili očitno brati in so vsem Staročeskim poslancem vzeli pravico poslanstva. Mladočehi so pomagali. Sram njih bodi, ker lastne brate pomagajo zatirati.

Hrvatski ban je te dni odpotoval v Budapešt na pogovor z madžarskimi ministri.

Vnanje države. Nemški cesar je privolil, da se državnemu zboru predloži postava, po kateri bodo vse katoliške samostane zatrli in njih premoženje pobrali. Pruski cesarjevič je obiskal laškega kralja, ter se ž njim dolgo pogovarjal. Pravijo, da sta se popolnem porazumila zoper papeža. Laški kralj bo neki Pija IX. še bolj ostro držal

zaprtega. Lahi stavijo trdnjave na francoški meji.

Na Španskem so Karlisti na 3 mestih zmagali. Vedno bolj se bližajo Madridu, glavemu mestu. —

Za poduk in kratek čas.

Staritrg.

Za Slov. Gradcem je visoko v nebo vpet strm breg. Na njem je pozidana farna cerkva fare: Staritrg. Posvečena je sv. Prankraciju in se prišteva najstarejšim cerkvam cele škofije. Na onem mestu je pred Kristusom že bila rimska nasedbina: Collatium. Poznej so ondi sicer neznani nam nemški vitezi pozidali grad. Iz grada pa se je pozidala sedanja cerkva sv. Pankracija. Kedar? Tega ne vemo. Nad cerkvenim vhodom je vsekenena številka 1208. Mična pravlica nam skuša nejasno stvar tako-le pojasniti. Bival je svoje dni na gradu neprijazen vitez. Imel je ženo, ki mu je večkrat rodila dvojčke. To ga je srdilo. Kedar je zopet prišlo do poroda, je nevoljen odišel na lov. Domov vračaje se sreča deklo, ki je nekaj v predprtu nesla. „Kaj neseš“, njo praša vitez, da toliko javka? Dekla mu odgovori: „mlade psičke nesem vtapljat“. Ali dekla ni nesla mladih psičkov, ampak novorojena dvojčka. Zanesla nju je k nekem kmetu, kder sta lepo rastla, postala moža in mešnika.

Črez nekoliko let po onem porodu umerje vitezova žena; in sedaj je smrt v gradu bila prav za prav doma. Pobrala je vitezuv vse otroke. Si volasi mož je ostal sam. Milo je žaloval, da ž njim njegov rod izumerje in iz sveta premine. Naposled zasledi vendar svoja dva sina, ki sta bila mešnika. Prosil nju je, naj si pri papežu iščeta odveze od brezzakonskega življenja. Ali vse to je bilo zastoj. Ostala sta svojemu stanu zvesta. Se očeta sta pregovorila, da je svetu dal slovo in menih postal. Sina sta poznej sredi gradu postavila cerkev sv. Pankracija in tamošnji fari darovala toliko zemljišča, da spada med najbogatejše. Župnija ima 617 oralov, med njimi 545 oralov gozda. Zavolj dobrih dohodkov je celo tajnik cesarja Friderika III., Enej Silvij Pikolomini prosil za ovo faro in njo tudi dobil. Poznej je postal papež po imenu Pij II.

Cerkva ima svoje posebnosti. Križno obločje sloni na velikanskem, belem, marmornatem steburu. Zvonik je močen in stoji posebič od cerkve. V njej se nahaja nagrobni spomenik fajmoštra Andreja Tavčerja ki je l. 1638. umrl kot ljubljanski škof. V zakristiji hranijo vsušeno roko nekega župnika. Ljudje pa pravijo, da je roka ajdovske deklice. Leta 1272. je v onem gradu slavni česki kralj Otokar dal ugrabiti nemirnega plemiča Seifrida Mahrenberškega. Odgnali so ga v Prago in ondi usmrtili.

Staritrg kot srenja meri 1199 oralov zemlje, šteje 110 hiš s 582 prebivalci. Fara ima 2280 duš.

Podučni listki 2. Lev mesojedec ima mavhast trebuh. Drobovina mu je samo 3krat bolj dolga od njegovega trupla. Vol senojedec pa ima 4 trebuhe in drobovino ali čreve 28krat dolgše, kakar je njegovo truplo. Človek stoji med obema na sredi. Ima sicer primerno velik trebuh, vendar čreve raztegnjene so le 7—8krat tako dolge, kakor je on sam. Natura mu tedaj za živež ni odmerila mesa, kakor levu, ne trave, kakor volu, ampak sadovje in zruje. Še le s pomočjo ognja je človek postal stvar, ki se živi od rastlinstva in živalstva. Temu pritrjuje sv. pismo. V paradizu je človek jedel od sada dreves, Kajn je bil prvi poljedelec in še le po vesoljnem potopu beremo o silnem lovcu Nimrodu.

Narodi, ki žive o lovstvu in ribstvu, spadajo med najbolj surove in borne ljudi. Iz med njih so nam še najbolj znani ubogi Indijanci v Severni Ameriki. Živijo se večidel o bizonu ali ameriškem turu ali volu, ki ga lovijo po neizmernih planjavah. Skoro vsak del ove živali umijo porabiti. Iz kosti dlake na prednjem delu bizonovega života delajo plašče, iz usnja šotore, odeje, sedla, jermenje in debelejšo obleko. Iz rogov izdelujejo žlice, iz kosti kije in drugo orodje. Žile njim služijo za tetivo na lokih in za cvrn; iz griv delajo vožje in vrvi, možgane porabijo za čreslovino in parklje za klej (kelje).

Lovci morajo biti čvrste postave, pogumni in spretni ljudje. Ribarji imajo menje težkoč premagati. Starodavni Ihtijofagi ob rudečem morji druga niso vedeli, kakor na povoden čakati in po odtoku vodá zaostale ribe loviti in pobirati. Pogosto so taki narodi lovci in ribarji ob enem. Tudi porabijo za živež, karkoli natura sama ob sebi ponuja: sad, jagode, korenine, katere časih hrčekom proč jemljejo. Nekdajni ljudje na Laškem so želod jedli. Eskimovci vživajo kiselco, Botokudi divji rajž, Tonguzi v Sibiriji nekav mah. Tu pa tam se začenjajo taki narodi pečati s poljedelstvom; vendar le samo ženske.

Pri lovskih narodih je časih živeža v črezobilni meri, drugokrat pa strahovito pomanjkanje trpijo. V Kamčatki je v spomladi toliko rib, da reke naprejo, kedar iz morja v nje vhaajajo. Lovijo njih z golo roko. Nasproti pa je ob koncu zime časih silno pomanjkanje. V Sibiriji se imenuje februar naravnost: gladni mesenc. Ameriški pragozdi so polni zverine; in vendar se časih po njih več dni potuje, preden se na kako žival naleti. Zato beremo, kako tamošnji prebivalci časih mastno zemljo hlastno pogoltnejo, da le nekoliko presilni glad vtolažijo.

Čudna pa je tukaj ta posebnost, da lovski narodi in ribarji ob času obilnosti ne mislijo na prihodno gotovo pomanjkanje. V nam nezapodljivi lahkomišljenosti zapravijo in potrošijo enkrat

vse, poznej pa gladu umirajo. Podobni so tistim Haložanom, ki po zimi pri gostiji pojejo celo svinjo od rilca do repca, po letu pa uživajo nezabeljeno ali nezačinjeno. Marsikatera indijanska rodbina zapije enkrat vse, kar je denarjev dobila za 1400 lepih bizonskih jezikov. Na večer od Karajba ne dobiš njegove postelje za živi svet ne; drugo jutro ti njo da za steklen biser ali grolčiko. Indijanci dobro umijo živali krotiti. Toda koristnih si nikoli ne vkrotijo, večidel le papige in upice. Koristne živali umijo le loviti in moriti.

Razne stvari.

(*Ptujska narodna čitalnica*) ima v četrtek 13. maja svoj redni letni občni zbor, in sicer po popoldne ob štirih. Dnevni red: a) poročilo dosedanjega odbora o stanji in delovanji društva; b) volitev predsednika, šesterih odbornikov in treh namestnikov. Po volitvi društvena zabava. Odbor.

(*Okrajna posojilnica v Ljutomeru*) je v pretečenem letu vse skupaj prejela 94.147 fl. (gračka hranilnica je posodila 14.000 fl., udi so vložili 3904 fl., neudje pa na obresti: 42.690 fl.) — izdala je 91.871 fl. Gotovine je tedaj ostalo 2275 fl. K temu imetju se ima doštovati 80.585 fl. na menjicah, od inventara 400 fl. Vse imetje znaša 83.260 fl. 93 kr.

(*V Makolah*) stavijo novo šolo za 21.000 fl., v Lembahu pri Mariboru pa za 23.000 fl. Tudi prav, vsaj imamo dobre letine in denarjev kot listja in trave!

(*Ubili*) so nepoznani morilec Antona Vodušeka, sina posestnika v Drašjivesi pri Celju in sicer pred očetovim hramom ob 9. uri na večer.

(*Ogenj*) se je vnel v gozdu g. Vukoška v Zrečah. Blizo 100□ sežnjev ga je pogorelo. Drugo so Dobrovčani obranili.

(*Velik požar*) je nastal v Podovi v škednu krčmarja Fr. Lašiča. Ogenj se je tako naglo širil, da niso zamogli živine oteči. Zgorelo je 7 goved, 3 konji in 1 svinja. Tudi 3 sosedi so pogoreli. Tri hiše bile so zavarovane za 1500, 1000 in 300 fl. Škoda se ceni na 8000 fl. Lašiča so tudi ne dolgo okradli ter mu vzeli 2 krmljenki in vse meso, špeh in klobase.

(*Za realno gimnazijo v Ptujju*) se letos potrebuje 12050 fl. Mesto bi rado dobilo višjo gimnazijo, ali ministri nečejo privoliti.

(*Opozorujemo*) č. bralce na denašnji inserat ali oznanilo zastran gračke vzajemne (wechselseitigen) zavarovalnice zoper ogenj!

(*3 bogoslovci*) mariborski tretjoletniki morajo pretrgati učenje in pripravo na ordinacijo, ter 15. t. m. iti k vojaškim vajam.

(*Nek kmet*) je znanemu vojaškemu komisarju naprej dal 200 fl., da sina vojaščine reši. Ali bilo je zastonj. Žalosten toži kmet: o moj France, moj France, o moja stotaka. . . . Komisar ga to-

laži rekoč: le za eden las nam je šlo navskriž. Vendar, oče, če ste voljni za Franceta kaj storiti, bomo poskusili ga od vojaščine „proč“ spraviti. Kmet se poprasne za ušesi in pravi: naj bo, eden stotak še vržem, ali gospod, sedaj bodete pa Vi poprej storili svoje, in jaz bom potem storil svoje. Kaj ne?

(*Otrok v šoli umrl*) je 2. maja pri sv. Križu pri Slatini vpricho součencev.

(*Ormuški nemškutarški učitelj*) vedno tišči na to, da bi se v 3 razredu vse nemško podučevalo, akoravno dobiva od 600 ormuških Nemcev le malo učencev. Morebiti se hoče nekdi prikupiti in na višje splezati.

(*Za društvo duhovnikov*) je plačal č. g. Einsiedler 31 gl.

(*Spremembe v Lavantinski škofiji*). Č. g. Jožef Kukovec pride za namestnika v š. Andrej v sl. gor.; — Jožef Sinko za kaplana v š. Lovrenc v sl. gor. in Ivan Kunce za 2. kaplana k sv. Križu pri Ljutomeru. — Kaplanija v Muti ostane začasno izpraznjena.

(*Dražbe*) 7. maja Katar. Kmetičevo v Račah, cena 2390 fl. (drugič). — 11. maja Franc Matjašič v Trnovcih, 925 fl. (tretjič) in Neža Vauhnik v Frauheimu, 3968 fl. (tretjič). — 13. maja Matij. Godler pri sodnji v Brežicah 1615 fl. in Anton Levak v Artičah, 4560 fl. (tretjič). — 18. maja Mart. Prevalnik v Dobrovi, 1800 fl. — maja Jož. Detiček v Štatenbergu 1000 fl. — Jož. Novak v Žerovincih, 2044 fl. — Prostovoljno razkosanje posestva Marije Zelcar v Ruprčah bo 10 maja.

Loterijske številke:

V Gradcu 1. maja 1875: 51 74 15 18 19
Prihodnje srečkanje: 15. maja 1875.

Najnovejši kurzi na Dunaju.

	fl.	kr.
Zedinjeni drž. dolg (100 gl.) 4 gld. 20 kr. %	70	45
Upne (kreditne) srečke po 100 gl. prvotne vrednosti, brez obresti, pa s 4kratnim srečkanjem	165	—
Ažijo srebra	103	15
„ zlatá	5	26

Tržna cena
pretekli teden

	V Mari-boru		V Ptujú		V Celju		V Varaž-dinu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	4	50	4	50	5	—	—	—
Rži	3	60	3	45	4	—	3	10
Ječmena	3	70	3	—	2	40	2	60
Ovsa	2	30	2	—	2	60	1	90
Tursice (koruze) vagan	3	—	2	80	3	20	2	55
Ajde	2	50	2	50	3	—	2	25
Prosa	—	—	3	20	3	20	—	—
Krompirja	1	70	1	35	2	—	1	66
Sena	1	70	2	—	1	—	1	80
Slame (v šopkih)	1	40	1	40	—	80	1	30
„ za steljo	—	80	1	—	—	60	—	—
Govedine funt	—	25	—	26	—	26	—	24
Teletine	—	26	—	24	—	26	—	22
Svinjetine	—	29	—	28	—	36	—	28
Slanine	—	35	—	32	—	36	—	40

PRIPOROČILO.

4-4

Anton Nowak,

bukvovezar

na glavnem trgu v Mariboru

priporoča svojo bogato zalogo mnogovrstnih

molitvenih bukvic

v slovenskem in nemškem jeziku, med temi „Tomaža Kempčana: Hoja za Kristusom“ ter velja:

1 knjiga, nevezana	fl.—50
1 „ vezana, z usnjatim hrbtom	„ —90
1 „ vezana z usnjem	„ 1.15
1 „ z usnjem vez. in zlatim obrezem	„ 1.45
1 „ z chagrain-usnjem vezana	„ 2.—

Kedor si omisli 12 nevezanih knjig dobi 1 knjigo povrh. — Oni pa, kateri jih naročajo po 6 vezanih knjig, dobijo 15 odstotkov obresti.

Tudi se priporoča slavnemu občinstvu za izdelovanje

vsakovrstnih del,

katera bukvezarju pripadajo.

Mogoče mu je taka dela naglo in okusno dovršiti, ker ima v ta namen naj-novejše orodje in mašine.

1-18

Božjast,

(sv. Valentina ali veliki beteg) ozdravlja pismeno zdravnik **Dr. Killisch** v Draždanih (Dresden), Wilhelmsplatz 4. (poprej v Berlinu). —

Stoterim je že bilo pomagano!

2-3

Priporočba.

Dobil sem celo novo zalogo

mineralnih tekočin,

ter njih občinstvu priporočujem sedaj, ko se ž njimi mnogo ljudi vrači.

Ob enem naznanjam, da se pri meni dobiva najboljši sir ementalški, švarcenberski in grogov, potem laške (iz Verone) in ogerske salame, raznovrstno kavo, sladkor, pravi ruski in kitajski čaj, rum iz Jamajke, paromlinska moka itd. po naj-nižji ceni.

Konrad Grillwitzer,

v stolni ulici in na velikem trgu

v Mariboru.

2—19

Važno za kmetovalce!

V Clayton in Schuttleworths-evi zalogi gospodarskih mašin za Štajersko, Koroško, Hrvatsko in Kranjsko

Mariboru

Nr. 91. v Gračkem predmestju Nr. 91.

so za prodajo pripravljene najizvrstniše gospodarske mašine, na primer: mlatilnice, koje se gonijo ali s soparom, vodo, vitalom ali z rokami, potem: mašine za košenje trave, detelje in žita, razne mašine sejalnice, mlini za šrotanje in za drobno mlenje, družgalnice in stiskalnice, koruzo-lušniki, plugi, brane, mlinske žage, vinske pumpe, male brizgalnice, gasilnice, pipe itd. itd.

Ondi se dobivljajo tudi zvedenci, ki dobro umejo vsakovrstno mašinarsko delo na primer: stavljenje mlinov, žag, žganjarij, izdelovanje mlin-skih koles itd. itd.

Prevzamejo se tudi

vsakojaka dotična popravila

in to po najnižji ceni.

1—6

OZNANILO.

Podpisani okrajinski komisar si častita p. n. družbinskim deležnikom

c. k. vzajemne zavarovalnice zoper ogenj v Gradcu

naznaniti, da je letnina za leto 1875 jednaka z lansko ter vljudno prosi, naj se vplača najpozneje do konca februarja t. l. in sicer pri tukajšnjem okrajinskem komisarijatu v Tegetthofovi ulici, v Schmidererjevi hiši zraven Götzeve pivarne, v 1. nadstropju. Na dalje naznanjam p. n. družbinskim deležnikom in vsem drugim zavarovancem, da je c. k. vzajemna zavarovalnica zoper ogenj v Gradcu, počenši s 1. januarjem l. 1873 ustanovila posebni oddelek za zavarovanje pregibnih reči in tedaj v zavarovanje sprejema: *mašine, pridelke, blago, zrnje, vino* in sploh vse mnogovrstne pregibne reči.

Ker si je vzajemna zavarovalnica zoper ogenj v Gradcu po svojem blagoslovnem delovanju povsod pridobila popolnega zaupanja, tako se podpisani nadeja, da se bode veliko ponudnikov glasilo tudi zastran zavarovanja **pregibnih reči**; to tem bolje, kar ova zavarovalnica zavolj svojih pomočnikov, in strogo pravičnega gospodarenja zavarovancem popolno poroštvo daja, da se bodo sprejete dolžnosti na tanko dopolnovele.

Zavarovane ponudbe se sprejemajo pri podpisanim okrajinskem komisarijatu, kder se vsakojaka pojasnila, ki ovo reč zadevajo, rado dajajo.

Okrajinski-komisarijat c. k. pr. vzajemne (wechselseitigen) zavarovalnice v Mariboru

10. januarja 1875.

Viljem Hrauda,
— okrajinski komisar.